



איתרות ומגיד ממעורבות



בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

נ'דר - דירה לבינת הנשמה

במאמר זה מבאר רבינו כי שורש התורה ומקורה הוא אור הגנוז שלא התגלה בעולם, ושעליו נאמר (תהלים יט ח) 'תורת ה' תמימה' כלומר שאור זה שטמון וגנוז באותיות התורה. ונקרא 'תמימה' על שם שתם ושלם הוא במדריגתו העליונה, אינו מושג כלל בהשגת נבוא, כיון שהתורה כולה ועצמותה היא אורות הנעלים לגמרי מכל השגה ולית מחשבה תפיסה ביה כלל, אותיותיה הם עצמות אור אין סוף שהוא למעלה מכל השגת אנוש.

ובמקום אחר מוסיף המגיד ומבאר, שהחלקים שקיימים בידינו בתורה שבכתב ושבעל פה, הרי זה רק ה'עור' ה'בשר' וה'גידים' של התורה אך לא ה'עצמות' של התורה, שהיא החכמה שבה, שהרי כלל הוא שהחכמה היא 'כח מה', כלומר שאינה מושגת כלל בהבנת השכל ובינת הלב, ועליה נאמר (איוב כח יב) 'והחכמה מאין תמצא', אלא שממנה נובע שפע אלוקי אל הבינה וההשגה, ומכיון שהיא שורש כל התורה ועצמותה, לכן כאשר נמשך לאדם אור החכמה, אז כל הקושיות שלו מתיישבות, כי כל הסברות כלולים בבת אחת באור החכמה.

וענין זה נרמז בפרשת נדרים, למשל אם אדם מבין שמן הראוי לו לאסור על עצמו איזה מאכל או הנאה אחרת שמוותרת לו על פי חוקי התורה והלכותיה, שהם דרגת הגילוי של התורה לפי ספירת ה'מלכות' - האחרונה מכל הספירות, שלפיה המדידה לאסור ולהיתר היא קיום חוקי המלך כפי שנכתבו בתורה בפירוש ושייכים לכל בני ישראל באופן שווה, ככל חוקי המלכות שהם בענין העשיה הניכרת לכל עבדי המלך כאחד, ולפי דרגה זאת אין מכריח לרואה סוטה בקלקולה שיזיר עצמו מהיין (עייין ברכות סג): אבל לפי דרגת ה'בינה' שמאירה בו באדם, דהיינו ההבנה הפנימית של האדם המבין מתוך דבר, האוהב את אשר ייטב בעיני ה' ושונא את הרע בעיניו, והיא הדרגה אשר למעלה מכל אותם המדות, הדבר נחשב לחטא, ולכן הוא מבין שראוי לו לפרוש מאותו הדבר, ושהוא בגדר איסור בשבילו כיון שמרחיקו מדביקות הבורא שכל התורה היא עצות אליה, והארה זאת היא מכח נשמתו של אדם אשר תלמדנו ותורנו בדרך הישרה לו, לאסור את אותו דבר עליו כקרבן.

וזהו מה שאמרנו (ספרי מטות קנג) שהנודר הוא כנודר בחיי המלך, כי ההבנה האמורה היא מכח חלק הנשמה שלו שנמשך מעולם ה'בינה' שהיא מכונה 'אלוקים חיים' משום שמשם יורדת חיות לעולם, והשבועה היא מצד ספירת ה'מלכות', דהיינו שאוסר על עצמו איזה דבר על מנת לגדור גדר כדי לקבל עול מלכותו יתברך בדבר שהוא כבר מצווה בו בתורה בפירוש.

ואמנם כשאדם חוזר בו, צריך לתקן אותו הענין שנדר בו, שנאסר עליו ממש כקרבן, ולהמשיך לעצמו קדושה מאור החכמה, שעל ידו יתקן אותו הענין שלשמו גדר את הגדר ההוא על עצמו בנדר או שבועה לעשות או שלא לעשות כך וכך, וזה יתכן רק כאשר בא לפני החכם, ועל ידי התדבקותו בחכם שדבוק בחכמת התורה שהיא עצם התורה - יראת השם בבושה ואין, יוכל גם הוא לידבק באור החכמה להמשיך לו 'מוחין' חדשים שבהם ידבק בבוראו בדביקות של אמת מבלי גדרי האיסור שגדר על עצמו, ולתקן ענין הנדר, וכמאמר "חכם עוקר את הנדר מעיקרו".

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

הַתָּר נְדָרִים פּוֹרְחִין בְּאֹיֵר וְאֵין לָהֶם עַל מַה שְּׁיִסְמְכוּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יֵשׁ לָהֶם עַל מַה שְּׁיִסְמְכוּ שֶׁנֶּאֱמַר 'כִּי יִפְלֵא שְׁנֵי פְעָמִים, אֶחָד לְאֶסוֹר וְאֶחָד לְהַתֵּר (חגיגה י:).

קוֹדֶשׁא בְּרִיף הִיא סְתִים וְגַלְיָא מעשי הקדוש ברוך הוא סתומים וגלויים, שכל בריאה יש לה פנימיות וחיצוניות (זוהר בראשית לט:). וְאוֹרִיתָא וְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הִיא כּוֹלָא חַד, אם כן בוודאי גם התורה שהיא אור אלקותו יתברך כך, וְגַם הִיא סְתִים וְגַלְיָא, שיש בה בתורה גם כן נסתר ונגלה, כמו שכתוב (דברים כט כח) 'הַנְּסַתְרַת לָהּ וְגו' וְהַנְּגַלַת לָנוּ וְגו', וּפִרְשׁ בַּזֶּה (נשא קכג): שתיבת ה'נסתרות' רומז לדחילו ורחימו שהם מחשבת יראה ואהבה שהוא כינוי לחכמה ובינה שנסתרות במוחו של אדם, וְהַנְּגַלוֹת קוֹל וְדַבּוֹר וְזוֹהוּ ו"ה שבתחילת תיבת והנגלות, ו' כנגד הקול, ה' הוא כנגד הדיבור, שהן נְגַלוֹת לְכָל וְקִשָּׁה לְמַה לֹּא נֶאֱמַר בְּהַנְּסַתְרַת י"ה שהם כנגד חכמה ובינה כְּמוּ בּוֹה"נְגַלַת ו"ה ורק אות ה' בלבד מופיע בתחילתה - ה'נסתרות.

אֶף בְּאֲמַת הַתִּירוֹץ הוּא, שֶׁמִּחְשָׁבָה, שְׁהִיא ה' עֵילָאָה ה' עליונה כלומר 'אימא עילאה', מְשֻׁגָת הִיא לְאָדָם עֲצָמוּ וְלְאַחֲרִים אֵינָה מְשֻׁגָת ולכן היא נקרא 'עלמא דאתכסיא' כיון שנכסית מאחרים אבל לאדם עצמו היא נגלית, אֲבָל קְדָמוֹת הַשִּׁכְל אֵינָה מְשֻׁגָת אפילו לְאָדָם עצמו כיון שהיא למעלה ממנו, והיא נמשכת אליו. עַל כֵּן לֹא כְּתִיב גַּבַי נְסַתְרוֹת רַק ה', שְׁהוּא לָהּ אֱלֹקֵינוּ כלומר ששם ה' היא 'אימא', שממנה נמשכת ה'נשמה', נמשכת לשם הו"ה, שהוא השפע של הווייתו יתברך, שנמשך בשבעת המידות שבהם נתייסדו מציאותם של נפשות רוחות כל בני ישראל, אבל שם י' שהוא 'אבא' הוא שורש ומקור להם ואינו מתגלה בתוכם ממש כי אם באמצעות ה'אימא', והוא הנקרא 'חיה' - 'יחידה', שהם נרמזים ביו"ד ובקוצו של יו"ד. (עץ חיים שער מב פרק ה).

וּבְאֲמַת אף על פי שנקודת קמץ היא זאת שבה מרומזת הארת 'אבא', שהוא עצם הארת החכמה, לפני שנתגלתה ויצא לידי התפשטות, גם נְקֻדַת פֶּתַח שְׁתַּחַת הַה' שֶׁל ה'נְסַתְרַת הִיא נְקֻדַת הַחֲכָמָה. ועתה הולך ומבאר למה נקודת החכמה שהיא כח ההשפעה שלה הנקרא 'סוד אבא' נרמזת בניקוד פת"ח שאחרי ניקוד קמ"ץ. כִּי קִמְץ מוֹרָה לְשׁוֹן סְתִימָה, והוא מורה על האור הסתום שעדיין לא נתגלה, בחינת הכתר, עַל דָּרָךְ (ויקרא ה יב) וְקִמְץ הַכְּהֵן, שפשטות הדברים היא לשון קמיצת כף היד על מנת ליטול מהמנחה להקריבה על גבי אש המזבח, ומהות הפעולה היא שסותם ומצמצם את מרחב כף היד שהיתה פתוחה, וסוד הדברים הוא שהכהן ממשיך שפע ממדריגת קמ"ץ על ידי עבודת החכמה, וכוונתו להשפיע לעולמות על ידה.

ולמה דווקא ממדריגת הקמ"ץ - מבאר רבינו: קִמְץ הוּא מְדַרְגָה יְדוּעָה, מדריגת 'אבא' שלמעלה מהעולמות ואורה קמוץ וסתום מלהשיגה, הַכְּהֵן הוּא (ויקרא כא יח) הַכְּהֵן הַגְּדוֹל מְאֻחָיו, בחינת החכמה שהיא הספירה הראשונה - הגדולה מכל הספירות, וְהוּא חֲלוֹן הַבְּכוֹר. שְׁהִיְתָה עֲבוּדָה בְּבְכוֹרוֹת, עַל דָּרָךְ (שמות יג ב) 'קִדְשׁ לִי כָל

זוהי הכוונה פורחים באויר, שההיתר הוא מכח הארת החכמה שהיא למעלה מהשגה, וכאמור לעיל שהחכמה מתגלה רק מהנקודה ולמטה אבל היא עצמה אינה מתגלה, "ועולם שאין בו השגה נקראת אויר כמו שאין השגה באויר", **וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר יֵשׁ לָהֶם הַתְּגִלּוֹת בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'כִּי יִפְלֵא' שְׁנֵי פְעָמִים** אחת בפרשת ערכין (ויקרא כז ב), והשניה בפרשת נזיר (במדבר ו ב), **עַל דֶּרֶךְ (אִיּוֹב לֵג) 'וְאֵלֶפֶךָ חֲכָמָה'. פֶּלֶא הָרֵאשׁוֹן הוּא** מכוון כנגד הכתר שהיא בבחינת **נִקְדַּת קַמְיץ** שקומצת אורה **וְהוּא לְאֶסוֹר** שבו עדיין לא יורד השפע לעולם אלא הוא קמוץ ונעלם, ולכן אין יורד ממנו שפע בהתגלות לתוך המידות, **וּפְלֵא הַשְּׁנִי הוּא נִקְדַּת פְּתַח וְהִיא הַתֵּר**, והוא מכוון כנגד היסוד של ספירת החכמה שבו מתחיל השפע להתגלות, ולכן הוא בבחינת היתר לשון מתיר את החבילה - ענין של פתיחת הקמיצה הסוגרת ומסתירה על השפע, **וּמְזָה רְאִיָּה שֶׁהַחֲכָמִים מְתִירִים אֶת הַנְּדָר.**

הַזְקָן, זֶה שְׂקָנָה חֲכָמָה וזהו הכוונה זקן, ז'ה ק'נה נ', הוא מורה על התפשטות החכמה שיוכלו להשיגה על ידי הזקן שהוא צמצום שפע החכמה בבחינת 'סוד', שעל ידו שורה החכמה בלב ומתפשטת בחמישים שערי בינה השורים בדרך קבע על ידי הדעת בחדרי הנפשיות, ונמצא שה'נרד' שמורה על התפשטות החכמה בבחינת 'קנין' הדעת הוא שורש ה'נדר'. **וְעַל כֵּן הַחֲכָמִים מְתִירִים הַנְּדָר** באופן של 'פתח' וכלשון המשנה (נדרים ב.) 'פותחין לו פתח' **מִשּׁוֹם דְּאִישָׁה יְקִימוּ וְאִישָׁה יִפְרְנוּ** (במדבר ל יד), כיון שהוא המשפיע אל הדרגה התחתונה שמקבלת משיבולת הזקן ומטה שהוא כנגד הלב, אשר שם הבינה שוכנת, הוא מכונה 'אִישָׁה' ובעלה של דרגת הבינה ששורה ב'לב', ולכן ביכולתו להפר את הנדר, אם על פי החכמה מתברר שלא היה לבו שלם עם הנדר, היינו שאם היה יודע כך וכך לא היה נודר. **וְזֶהוּ (חגיגה פ"ח מ"א) הַתֵּר נְדָרִים פּוֹרְחִין בְּאוֹר, דֵּהֵינּוּ שְׁאִין לָהֶם הַתְּגִלּוֹת בַּתּוֹרָה**

בְּכוֹר, שְׁמֵרְמֵז לְחֲכָמָה, רְאִישִׁית חֲכָמָה' (תהלים קיא י), וְרֵאשִׁית כָּל בְּפוֹרֵי כָל וְכָל תְּרוּמַת כָּל מִכְּל תְּרוּמוֹתֵיכֶם לַפְּהָנִים יִהְיֶה' (יחזקאל מד ל), ודרשו בזהר (שמות רעא.): מכאן שענין התרומה היא ראשית חכמה, ונמצא שהכהן שהוא חילוף הבכור רומז על חכמה.

וְחֲכָמָה עצמות אורה שעליה נאמר 'החכמה מאין תמצא' אינה ניתנת להשגה ותפיסה כלל, ולכן **אֵינָה מְגַלָּה רַק מֵהַנְּקֻדָּה וּלְמַטָּה** מהדרגה שבה המתקשר על ידי כח ההשפעה אל הספירות התחתונות המקבלות ממנה, היא המכונה 'סוד' על שם ההתקשרות בין המשפיע למקבל, והיא נקראת גם כן 'נקודה' שהוא כינוי אל התגלות ה'אין' אל תוך ה'יש' באמצעות ממוצע שהיא נקודת הברק המבריק והמתנוצצת בהארתי גילוי שממנה נפתחים שערי ההבנה, ולכן השפעתה של עולם החכמה (כפי שמשפיע לשאר העולמות, שאז הוא נקרא בתואר 'אבא' אל הספירות) מכונית בתואר 'יסוד אבא' (כלומר יסוד החכמה הנקראת 'אבא'), והן מקבלים ממנו כבנים לאביהם את ההשפעה של החכמה שיורדת ונמשכת למטה אל שאר הספירות, לפי דרגה שיכולים התחתונים לקבל.

והוא **מִפְתָּח"א דְּכָלִּיל שֵׁית ה'יסוד'** של ספירת ה'חכמה', הכולל את כל הדרגות שבאור החכמה שכולם יוצאות לידי גילוי על ידו, **הוּא פְּתַח** שהוא ניקוד המרמז על חכמה, מטעם הנזכר שעל ידו **נִפְתָּחִים** השערים, והסיבה שנרמז בניקוד פתח, **כִּי הוּא** מידת היסוד שהיא המשכה לתחתונים, נרמזת בצורת ו', שהיא יו"ד בראש (חכמה) המתארכת ונמשכת למטה אל הדרגות התחתונות, וצורת ו' זאת נרמזת שהיא מושכבת, שאז היא בצורת פת"ח על שם היותה פתח החכמה, כיון שכוללת בתוכה את כל ששת המידות של החכמה, שהם חסד שבחכמה וגבורה שבחכמה וכו', והם שורשי המידות כפי שהם למטה בהתגלות בעולם.

וְנִדְר הוּא בְּלֵב שהחלטת הנדר היא מכח בחינת הבינה ששורה ב'לב מבין, **כִּי בְּלֵא כְּנֻנָה אֵין הַנְּדָר חָל, כִּי צָרִיךָ הָאָדָם בְּשִׁבוּעָה'** (ויקרא ה ד, עיין שבועות כו.) שידע על מה הוא נודר ונשבע בלב שלם, **וְנִדְר הוּא נ' ד"ר, כִּי נ' מִתְּפַשֵּׁט בְּדִיּוּרִין**, חמשים שערי בינה מתפשטים ומתגלים בתוך הלב, ומשם לכל חדרי הלב המתפשטים בכל המידות שבכל חלקי הנפשיות, וכח התפשטות זה הוא הדעת שעל ידו מתפשט שכל הבינה בקביעות כאדם הדר בתוך שלו, **הֵם אוֹתוֹת** המחשבה שבאים על ידי דעתו והתקשרותו של אדם בחזקה.

וּבְמָקוֹם אַחַר בסממני הקטורת - שבולת נרד, **הַצְּרוּף הוּא נר"ד** כאילו אמר נ' רד לשון ירידה והתפשטות, **כִּי שְׁבֻלַת הוּא שְׁבֻלַת**

אומנות הענווה

טעמים של 'לעתיך לבוא'

בית עין המבואר - אור אין סוף של הכנעה וענווה

ענווה היא תכלית כל המדרגות. וצריך לבארה. שד הענווה הרה"ק רבי אברהם דוב זינצ' מאווריש סולל באמנות אומן ודרכים של הכנעה אמיתית כאין. כאשר לא די שהיא עוקרת את השלימויות והענווה הפסולה. אלא אורכה, הענווה נועלית להיותה מזרח ראשון במעלה להתחדשות, שפחה ואור בהיר בעבודת הבורא "יוסיפו ענווים בה' שמחה" מהדורת סאר | אגרות וליקוטים נבחרים | ביאורי החסידות | פרקי תולדות מורחבים ומאירים | שער המפתחות

בית עין המבואר
מהדורה חדשה ללא ביאור פורמט גדול | פורמט קטן

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

